

פי ביד אשה ימכר יי את סיסרא... לוי נביא במלחמה – חלק א'

4.3 Should Wars Be Fought by Warriors or Prophets? Pt 1

Midrash Rabbah - Lamentations Prologue XXX

Zavdi ben Levi began: "The kings of the earth did not believe..." (Eichah 4:12). There were four kings; what this one demanded that one did not demand, and they are: **David, Asa, Yehoshafat, and Chizkiyahu.**

David said: "I will pursue my enemies and overtake them..." (Tehillim 18:38). The Holy One blessed be He said to him: 'I will do so.' That is what is written: "David smote them from twilight until the evening of the next day" (Shmuel I 30:17)...

Asa arose and said: 'I have not the strength to kill them, but I will pursue them and You do [the killing].' He said to him: 'I will do so,' as it is stated: "Asa pursued them (Divrei Hayamim II 14:12); it is not written here, "before Asa," but rather, "before the Lord and before His camp."

Yehoshafat arose and said: 'I have not the strength to kill nor to pursue; rather, I will recite song, and You do so.' The Holy One blessed be He said to him: 'I will do so,' as it is stated: "At the time that they began with song and praise" etc. (Divrei Hayamim II 20:22).

Chizkiyahu arose and said: 'I have not the strength to kill, nor to pursue, nor to recite song; rather I will sleep in my bed and You do so.' The Holy One blessed be He said to him: 'I will do so,' as it is stated: "It was on that night that an angel of the Lord went out and smote in the camp of the Assyrians" (Melachim II 19:35).

1. איכה רבה פתיחות ד"ה ל זבדי בן

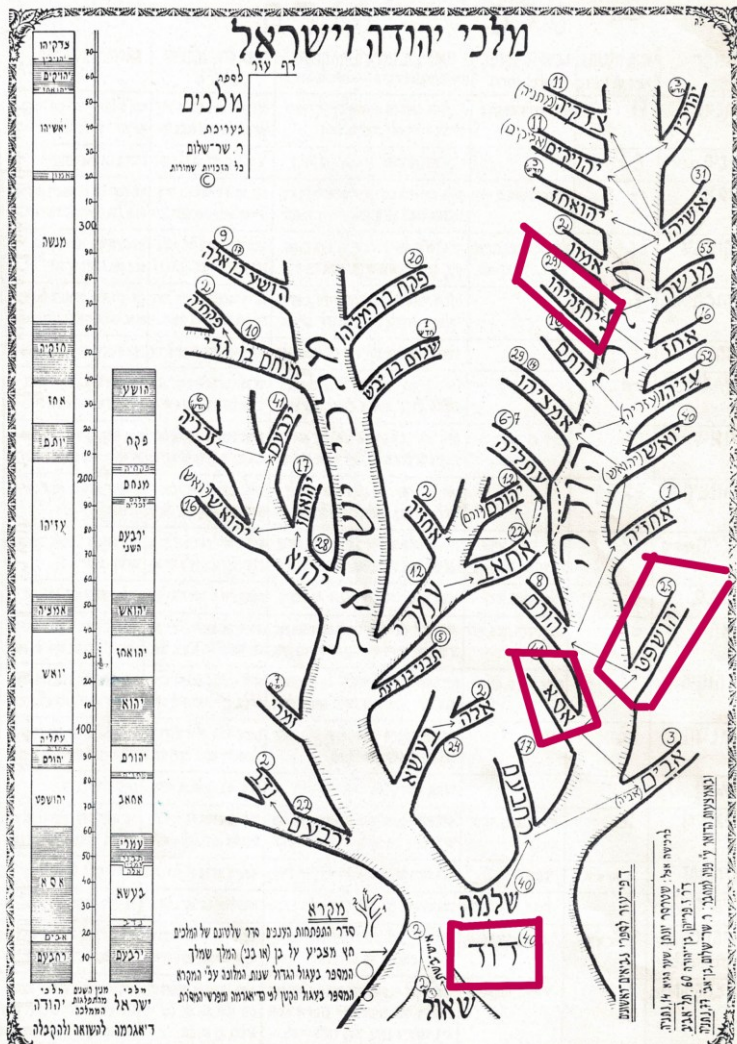
זבדי בן לוי פתח (איכה ד, יב): לא האמינו מלכי ארץ וגו', ארבעה מלכים היו, מה שתבע זה לא תבע זה, ואלו הן: דוד ואסא ויהושפט וחזקיהו.

דוד אמר (תהלי' יח, לח): ארדוף אויבי ואשיגם וגו', אמר לו הקדוש ברוך הוא אני עושה כן, הלא הוא דקתיב (שמ"א ל, יז): ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם...

עמד אסא ואמר אני אין בי כח להרג להם אלא אני וידף אותם ואתה עושה, אמר לו אני עושה, שנאמר (דהיי"ב יד, יב): ויירדפם אסא וגו', ולפני אסא אין כתיב כאן אלא 'לפני ה' ולפני מחנהו'.

עמד יהושפט ואמר אני אין בי כח לא להרג ולא לרדף, אלא אני אומר שירה ואתה עושה, אמר לו הקדוש ברוך הוא אני עושה, שנאמר (דהיי"ב כ, כב): ובעת החלו ברנה ונתהלה וגו'.

עמד חזקיהו ואמר אני אין בי כח לא להרג ולא לרדף, ולא לומר שירה, אלא אני נשן על מטתי ואתה עושה, אמר לו הקדוש ברוך הוא אני עושה, שנאמר (מל"ב יט, לה): ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור.

אַרְבַּעַה מַלְכִים הָיוּ, מֵה שֶׁתַּבַּע זֶה לֹא תַבַּע זֶה

דוד – ארדוף אויבי ואשמידם

מֵאֹת אִישׁ־נָעַר אֲשֶׁר־רָכְבוּ עַל־הַגְּמָלִים וַיִּנָּסוּ: (יח) וַיֵּצֵל דָּוִד אֶת כָּל־אֲשֶׁר לָקְחוּ עִמָּלְק וְאֶת־שְׁתֵּי נָשָׁיו הַצֵּיל דָּוִד: (יט) וְלֹא נִעְדַר־לָהֶם מִן־הַקֶּטָן וְעַד־הַגָּדוֹל וְעַד־בָּנִים וּבָנוֹת וּמִשְׁלָל עֵד כָּל־אֲשֶׁר לָקְחוּ לָהֶם הַכֹּל הַשֵּׁיב דָּוִד: (16) And when he had brought him down, behold, they were spread out over all the ground, eating and drinking and feasting, because of all the great spoil that they had taken out of the land of the Philistines and out of the land of Judah. (17) And David smote them from twilight until the evening of the next day; and not a man of them escaped, except four hundred young men, who rode upon camels and fled. (18) And David recovered all that the Amalekites had taken; and David rescued his two wives. (19) And nothing was lacking to them, neither small nor great, neither sons nor daughters, neither spoil, nor any thing that they had taken to them; David brought back all.

1. תהלים יח

(לח) אַרְדָּפָה אֵיבֵי וְאֲשִׁמִּידֵם וְלֹא אָשׁוּב עַד־כְּלוֹתֵם: (לט) וְאֶכְלֵם וְאֶמְחָצֵם וְלֹא יִקְוּמוּן וַיִּפְּלוּ תַחַת רַגְלִי: (מ) וַתִּזְרַנִּי חֵיל לְמַלְחָמָה תִּכְרִיעַ קָמִי תַחְתָּנִי:

(38) I have pursued my enemies and overtaken them; I did not turn back until they were consumed. (39) I have smitten them through so that they are not able to rise. They have fallen under my feet. (40) For You have girded me with strength to the battle. You have subdued under me those that rose up against me.

2. שמ"א ל'

(טז) וַיִּרְדְּהוּ וְהָנָה וְטָשִׁים עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ אֲכָלִים וְשֹׂתִים וְחַגְגִּים בְּכָל־הַשְּׁלָל הַגָּדוֹל אֲשֶׁר לָקְחוּ מֵאָרֶץ פְּלִשְׁתִּים וּמֵאָרֶץ יְהוּדָה: (יז) וַיִּבֶם דָּוִד מֵהַנְּשָׂא וְעַד־הָעָרֵב לְמַחֲרָתָם וְלֹא־נִמְלַט מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־אֲרִבָּע

אסא – אני רודף ואתה עושה

II Chronicles 14

(1) And Asa did that which was good and right in the eyes of Hashem his God; (2) for he took away the strange altars, and the high places, and broke down the pillars, and hewed down the Asherim; (3) and commanded Judah to seek Hashem, the God of their fathers, and to do the law and the commandment. (4) Also he took away out of all the cities of Judah the high places and the sun-images; and the kingdom was quiet before him. (5) And he built fortified cities in Judah; for the land was quiet and he had no war in those years because Hashem had given him rest. (6) For he said to Judah, "Let us build these cities, and make about them walls, and towers, gates, and bars. The land is yet before us, because we have sought Hashem our God; we have sought Him, and He has given us rest on every side." So they built and prospered.

(7) And Asa had an army that bore bucklers and spears, out of Judah three hundred thousand; and out of Benjamin, that bore shields and drew bows, two hundred and eighty thousand; all these were mighty men of valor. (8) And there came out against them Zerah the Ethiopian with an army of one thousand thousand, and three hundred chariots; and he came to Mareshah. (9) Then Asa went out to meet him, and they set up battle in the valley of Zephath at Mareshah. (10) And Asa cried to Hashem his God, and said, "Hashem, there is none beside You to help, between the mighty and those that have no strength; help us, Hashem our God; for we rely on You, and in Your name have we come against this multitude. You are Hashem our God; let not man prevail against You."

(11) So Hashem smote the Ethiopians before Asa, and before Judah; and the Ethiopians fled. (12) And Asa and the people that were with him pursued them to Gerar; and there fell of the Ethiopians so that none remained alive; for they were shattered before Hashem and before His host; and they carried away very much booty. (13) And they smote all the cities round about Gerar; for a terror from Hashem came upon them; and they spoiled all the cities; for there was much spoil in them. (14) They smote also the tents of cattle, and carried away sheep in abundance and camels, and returned to Jerusalem.

3. דהי"ב יב

(א) וַיַּעַשׂ אֶסָא הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְקֹנֵק אֱלֹהָיו: (ב) וַיִּסֶר אֶת־מִזְבְּחֹת הַנֶּזֶךְ וְהַבָּמֹת וַיִּשְׁבֹּר אֶת־הַמַּצְבֵּיֹת וַיִּגְדַּע אֶת־הָאֲשֵׁרִים: (ג) וַיֹּאמֶר לַיהוָה לְדָרוֹשׁ אֶת־יְקֹנֵק אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וְלַעֲשׂוֹת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה: (ד) וַיִּסֶר מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה אֶת־הַבָּמֹת וְאֶת־הַחֲמֻנִים וַתִּשְׁקֹט הַמַּמְלָכָה לְפָנָיו: (ה) וַיִּבְנוּ עָרֵי מְצוּרָה בִּיהוּדָה כִּי־שָׁקֵטָה הָאָרֶץ וְאִירֵעָמוּ מַלְחָמָה בְּשָׁנִים הָאֵלֶּה כִּי־הִנִּיחַ יְקֹנֵק לוֹ: (ו) וַיֹּאמֶר לַיהוָה נִבְנְהָ אֶת־הָעָרִים הָאֵלֶּה וְנִסָּב חוֹמָה וּמִגְדָּלִים דְּלִתָּיִם וּבְרִיחִים עוֹדְנוּ הָאָרֶץ לְפָנֵינוּ כִּי דָרְשָׁנוּ אֶת־יְקֹנֵק אֱלֹהֵינוּ דָרְשָׁנוּ וְנִנְחַן לָנוּ מִסָּבִיב וַיִּבְנוּ וַיִּצְלִיחוּ: פ

(ז) וַיְהִי לְאֶסָא חֵיל נֶשֶׂא צָנָה וְרַמַּח מִיהוּדָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלְפֵי ס וּמִבִּנְיָמִן נֶשֶׂאִי מִגֹּן וְדָרְכֵי קָשֶׁת מֵאֲתִים וּשְׂמוּנִים אֶלְפֵי כָל־אֵלֶּה גְבוּרֵי חֵיל: (ח) וַיֵּצֵא אֱלִיָּאִם זָרַח הַכּוּשִׁי בְּחֵיל אֶלְפֵי אֶלְפִים וּמִרְכָּבוֹת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיָּבֵא עַד־מַרְשָׁה: (ט) וַיֵּצֵא אֶסָא לְפָנָיו וַיַּעֲרֹכוּ מַלְחָמָה בְּגִיא צְפַתָּה לְמַרְשָׁה: (י) וַיִּקְרָא אֶסָא אֶל־יְקֹנֵק אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר יְקֹנֵק אִירַעֲמֶךָ לַעֲזוֹר בֵּין רַב לְאִין כֹּחַ עֲזָרְנוּ יְקֹנֵק אֱלֹהֵינוּ כִּי־עָלִיד נִשְׁעָנוּ וּבִשְׂמֶךָ בָּאנוּ עַל־הַחַמּוֹן הַזֶּה יְקֹנֵק אֱלֹהֵינוּ אֲתָה אֵל־יַעֲצָר עִמָּךָ אֲנוֹשׁ: ס

(יא) וַיִּגֹּף יְקֹנֵק אֶת־הַכּוּשִׁים לְפָנָיו אֶסָא וְלְפָנָיו יְהוּדָה וַיִּנָּסוּ הַכּוּשִׁים: (יב) וַיִּרְדָּפֵם אֶסָא וְהָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ עַד־לְגֶרָר וַיִּפֹּל מִכּוּשִׁים לְאִין לָהֶם מִחֻלָּה כִּי־נִשְׁבְּרוּ לְפָנָיו יְקֹנֵק וְלְפָנָיו מַחֲנֵהוּ וַיִּשְׂאוּ שְׁלָל הַרְבֵּה מְאֹד: (יג) וַיִּכּוּ אֶת כָּל־הָעָרִים סָבִיבוֹת גֶּרָר כִּי־הָיָה כַחַד־יְקֹנֵק עָלֵיהֶם וַיָּבִיזוּ אֶת־כָּל־הָעָרִים כִּי־בָגְהָ רַבָּה הָיְתָה בָהֶם: (יד) וְגַם־אֶהְלִי מִקְנֵה הַכּוֹ וַיִּשְׁבּוּ צֹאן לָרֶב וּגְמָלִים וַיִּשְׁבּוּ רֹשָׁלָם: ס

יהושפט – אני אומר שירה ואתה עושה

II Chronicles 20

(1) And it came to pass after this, that the children of Moab, and the children of Ammon, and with them some of the Ammonites, came against Jehoshaphat to battle. (2) Then they came and told Jehoshaphat, saying, "A great multitude comes against you from beyond the sea from Aram; and, behold, they are in Hazazon-tamar", which is En-gedi. (3) And Jehoshaphat feared, and set himself to seek Hashem; and he proclaimed a fast throughout all Judah. (4) And Judah gathered themselves together, to seek Hashem; even out of all the cities of Judah they came to seek Hashem.

(5) And Jehoshaphat stood in the congregation of Judah and Jerusalem, in the house of Hashem, before the new court, (6) and he said, "O Hashem, the God of our fathers, are You not alone God in heaven? And are You not ruler over all the kingdoms of the nations? And in Your hand is power and might, so that none is able to withstand You. (7) Did not You, O our God, drive out the inhabitants of this land before Your people Israel, and give it to the seed of Abraham Your friend forever? (8) And they dwelled there, and have built You a sanctuary there for Your name, saying, (9) "If evil come upon us, the sword, judgment, or pestilence, or famine, we will stand before this house, and before You, for Your name is in this house, and cry to You in our affliction, and You will hear and save. (10) And now, behold, the children of Ammon and Moab and Mount Seir, whom You would not let Israel invade when they came out of the land of Egypt, but they turned aside from them, and did not destroy them; (11) behold, they repay us by coming to cast us out of Your possession which You have given us to inherit. (12) O our God, will You not execute judgment on them? For we have no might against this great multitude that comes against us; We do not know what to do, but our eyes are upon You." (13) And all Judah stood before Hashem, with their little ones, their wives, and their children.

(14) Then the spirit of Hashem came upon Jahaziel the son of Zechariah, the son of Benaiah, the son of Jeiel, the son of Mattaniah, the Levite, of the sons of Asaph, in the midst of the congregation; (15) and he said, "Listen, all Judah, and you inhabitants of Jerusalem, and you king Jehoshaphat. Thus says Hashem to you, 'Do not fear and do not be dismayed by reason of this great multitude; for the battle is not yours, but God's. (16) Tomorrow go down against them; behold, they come up by the ascent of Ziz; and you shall find them at the end of the valley, before the wilderness of Jeruel. (17) You shall not need to fight in this battle; set yourselves, stand still, and see the salvation of Hashem with you, O Judah and Jerusalem. Do not fear; do not be dismayed. Tomorrow go out against them; for Hashem is with you.'"

(18) And Jehoshaphat bowed his head with his face to the ground; and all Judah and the inhabitants of Jerusalem fell down before Hashem, worshipping Hashem. (19) And the Levites, of the children of the Kohathites and of the children of the Korahites, stood up to praise Hashem, the God of Israel, with an exceeding loud voice. (20) And they rose early in the morning, and went forth into the wilderness of Tekoa; and as they went forth, Jehoshaphat stood and said, "Hear me, O Judah, and you inhabitants of Jerusalem. Believe in Hashem your God, so shall you be established; believe His prophets, so shall you prosper."

(21) And when he had taken counsel with the people, he appointed those that should sing to Hashem and praise in the beauty of holiness, as they went out before the army, and say, "Give thanks to Hashem, for His mercy endures forever." (22) And when they began to sing and to praise, Hashem set ambushes against the children of Ammon, Moab, and Mount Seir, that had come against Judah; and they were smitten.

(27) Then they returned, every man of Judah and Jerusalem, and Jehoshaphat at their front, to go back to Jerusalem with joy; for Hashem had made them rejoice over their enemies. (28) And they came to Jerusalem with psalteries and harps and trumpets to the house of Hashem.

4. דהיי"ב כ'

(א) ויהי אחר־כֵן באו בני־מואב ובני עמון ועמיהם | מהעמונים עליהושפט למלחמה: (ב) ויבאו ויגידו | ליהושפט לאמר בא עליך המון רב מעבר לים | מארם והנם בחציון תמר היא עין גדי: (ג) וירא | ויתן יהושפט את־פניו לדרוש ליקוק ויקרא־צום | על־כל־יהודה: (ד) ויקבצו יהודה לבקש מיקוק גם | מפלערי יהודה באו לבקש את־יקוק:

(ה) ויעמד יהושפט בקהל יהודה וירושלם בבית | יקוק לפני החצר החדשה: (ו) ויאמר יקוק אלהי | אבותינו הלא אתה־הוא אלהים בשמים ואתה | מושל בכל ממלכות הגוים ובידך פח וגבורה ואין | עמך להתיצב: (ז) הלא אתה אלהינו הורשת | את־ישביל הארץ הזאת מלפני עמך ישראל ויתנתה | לזרע אברהם אהבך לעולם: (ח) וישברכה ויבנו | לך ביה מקדש לשמך לאמר: (ט) אם־תבוא עלינו | רעה חרב שפוט ודבר ורעב נעמדה לפני הבית הזה | ולפניך כי שמך בבית הזה ונזעק אליך מצרתנו | ותשמע ותושיע: (י) ועתה הנה בני־עמון ומואב | והרשעיר אשר לא־נתתה לישראל לבוא בהם | בבאם מארץ מצרים כי סרו מעליהם ולא | השמידום: (יא) והנההם גמלים עלינו לבוא | לגרשנו מירשתך אשר הורשתנו: (יב) אלהינו הלא | תשפט־בם כי אין בנו פח לפני ההמון הרב הזה | הבה עלינו ואנחנו לא נדע מה־נעשה כי עליך | עינינו: (יג) וכל־יהודה עמדים לפני יקוק גם־טפם | נשיהם ובניהם: פ

(ד) ויחזיאל ברזכר־הו ברבניה בריעאל ברמתניה | הלוי מרבני אסף היתה עליו רוח יקוק בתוך | הקהל: (טו) ויאמר הקשיובו כליהודה וישבי | ירושלם והמלך יהושפט פה־אמר יקוק לכם אתם | אלתיראו ואלתחתו מפני ההמון הרב הזה כי לא | לכם המלחמה כי לאלהים: (טז) מחר רדו עליהם | הנם עלים במעלה הציץ ומצאתם אתם בסוף הנחל | פני מדבר ירואל: (יז) לא לכם להלחם בזאת | התיצבו עמזו וראו את־ישועת יקוק עמכם יהודה | וירושלם אלתיראו ואלתחתו מחר צאו לפניהם | ויקוק עמכם:

(יח) ויקד יהושפט אפים ארצה וכל־יהודה וישבי | ירושלם נפלו לפני יקוק להשתחוות ליקוק: (יט) | ויקמו הלויים מרבני הקהתיים ומרבני הקרחים | להלל ליקוק אלהי ישראל בקול גדול למעלה: (כ) | וישכמו בבקר ויצאו למדבר תקוע ובצאתם עמד | יהושפט ויאמר שמעוני יהודה וישבי ירושלם | האמינו ביקוק אלהיכם ותאמינו האמינו בנביאי | והצליחו:

(כא) וינעץ אלהים ויעמד משרים ליקוק | ומהללים להדרת־קדש בצאת לפני החלוץ ואמרים | הודו ליקוק כי לעולם חסדו: (כב) ובעת החלו | ברנה ותהלה נתן יקוק מארבים על־פני עמון | מואב והרשעיר הבאים ליהודה וינגפו: ... | (כג) וישבו כל־איש יהודה וירושלם ויהושפט | בראשם לשוב אל־ירושלם בשמחה כי־שמחם יקוק | מאויביהם: (כד) ויבאו ירושלם בגבלים ובכנרות | ובחצרות אל־בית יקוק:

חזקיהו – אני ישן על מטתי!

II Kings 18

(28) Then Rab-shakeh stood, and cried with a loud voice in the Jews' language, and spoke, saying, "Hear the word of the great king, the king of Assyria. (29) Thus says the king, 'Do not let Hezekiah deceive you; for he will not be able to deliver you out of his hand. (30) Do not let Hezekiah make you trust in Hashem, saying, 'Hashem will surely deliver us, and this city shall not be given into the hand of the king of Assyria.' (31) Do not listen to Hezekiah; for thus says the king of Assyria, 'Make peace with me, and come out to me; and every one of you shall eat of his vine, and every one of his fig-tree, and everyone shall drink the waters of his own cistern; (32) until I come and take you away to a land like your own land, a land of grain and wine, a land of bread and vineyards, a land of olive-trees and of honey, that you may live, and not die.' Do not listen to Hezekiah when he persuades you, saying, 'Hashem will deliver us.' (33) Has any of the gods of the nations ever delivered his land out of the hand of the king of Assyria? (34) Where are the gods of Hamath and of Arpad? Where are the gods of Sepharvaim, of Hena, and Ivvah? Have they delivered Samaria out of my hand? (35) Who from among all the gods of the countries has delivered their country out of my hand, that Hashem should deliver Jerusalem out of my hand?" (36) But the people held their peace, and did not answer him a word; for it was the king's commandment, saying, "Do not answer him." (37) Then Eliakim the son of Hilkiah, who was over the household, and Shebna the scribe, and Joah the son of Asaph the recorder, came to Hezekiah with their clothes torn, and they told him the words of Rab-shakeh.

II Kings 19

(1) And it came to pass, when King Hezekiah heard it, that he tore his clothes, and covered himself with sackcloth, and went into the house of Hashem. (2) And he sent Eliakim, who was over the household, and Shebna the scribe, and the elders of the priests, covered with sackcloth, to Isaiah the prophet the son of Amoz. (3) And they said to him, "Thus says Hezekiah, 'This day is a day of trouble, of rebuke, and of rejection; for the children have come to birth, and there is no strength to deliver. (4) Perhaps Hashem your God will hear all the words of Rab-shakeh, whom the king of Assyria his master has sent to taunt the living God, and will rebuke the words which Hashem your God has heard; therefore offer prayer for the remnant that is left.'" (5) So the servants of King Hezekiah came to Isaiah. (6) And Isaiah said to them, "Thus shall you say to your master, 'Thus says Hashem, 'Do not be afraid of the words that you have heard, through which the servants of the king of Assyria have blasphemed Me. (7) Behold, I will put a spirit in him, and he shall hear a rumor, and he shall return to his own land; and I will cause him to fall by the sword in his own land.'"

... (20) Then Isaiah the son of Amoz sent to Hezekiah, saying, "Thus says Hashem, the God of Israel, 'What you have prayed to Me against Sennacherib king of Assyria, I have heard you.' (21) This is the word that Hashem has spoken concerning him, "The virgin daughter of Zion has despised you and scorned you; the daughter of Jerusalem has shaken her head at you. (22) Whom have you taunted and blasphemed? And against whom have you raised your voice and lifted up your eyes on high? Against the Holy One of Israel!

... (32) Therefore, thus says Hashem concerning the king of Assyria, 'He shall not come to this city or shoot an arrow there; he shall not come before it with shield, or cast a mound against it. (33) By the way that he came, so he shall return, and he shall not come to this city, says Hashem. (34) For I will defend this city to save it, for My own sake, and for My servant David's sake.'" (35) And it came to pass that night, that the angel of Hashem went forth and smote in the camp of the Assyrians one hundred eighty-five thousand; and when they arose early in the morning, behold, they were all dead corpses.

Isaiah 26:20

(20) Come, my people, enter into your chambers and shut your doors behind you. Hide yourself for a little moment, until the indignation is past.

5. מל"ב יח

(כח) וַיַּעֲמֵד רַב־שָׁקֵה וַיִּקְרָא בְּקוֹל־גָּדוֹל יְהוּדִית וַיִּדְבֹר וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ דְבַר־הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר: (כט) כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ אֲלֵי־יִשְׂרָאֵל לְכֶם חֲזַקְיָהוּ כִּי־לֹא יוּכַל לְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדוֹ: (ל) וְאַל־יִבְטַח אֶתְכֶם חֲזַקְיָהוּ אֲלֵי־יְקֹוֹק לֵאמֹר הֲצִל יְקֹוֹק וְלֹא תִגְתָּן אֶת־הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר: (לא) אֲלֵתִשְׁמַעֲנִי אֲל־חֲזַקְיָהוּ כִּי כֹה אָמַר מֶלֶךְ אַשּׁוּר עֲשׂוּ־אֵתִי בְּרַכָּה וּצְאוּ אֵלַי וְאֶכְלוּ אִישׁ־גַּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֵנָתוֹ וּשְׂתֵנוֹ אִישׁ מִיְבוֹרוֹ: (לב) עַד־בָּאִי וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם אֲל־אֶרֶץ כְּפָאֶרְצֵהוּ אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אֶרֶץ לֶחֶם וּכְרָמִים אֶרֶץ זֵית יְצֹהָר וְדַבְשׁ וְחִיּוֹ וְלֹא תִמְתּוּ וְאַל־תִּשְׁמַעֲנִי אֲל־חֲזַקְיָהוּ כִּי־יִסֵּית אֶתְכֶם לֵאמֹר יְקֹוֹק יִצְלֵנוּ: (לג) הַהֲצִל הַצִּילוֹ אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אִישׁ אֶת־אֶרְצוֹ מִיַּד מֶלֶךְ אַשּׁוּר: (לד) אֵיךְ אֱלֹהֵי חַמַּת וְאַרְפָּד אֵיךְ אֱלֹהֵי סַפְרֹוֹיִם הֵנַע וְעוֹהָ כִּי־הַצִּילוֹ אֶת־שְׁמָרוֹן מִיָּדוֹ: (לה) מִי בְּכָל־אֱלֹהֵי הָאָרְצוֹת אֲשֶׁר־הַצִּילוֹ אֶת־אֶרְצָם מִיָּדִי כִּי־יִצְלִיל יְקֹוֹק אֶת־יְרוּשָׁלַם מִיָּדִי: (לו) וְהַחֲרִישׁוּ הָעָם וְלֹא־עָנּוּ אֲתוֹ דְּבַר כִּי־מַצּוֹת הַמֶּלֶךְ הִיא לֵאמֹר לֹא תַעֲנֶהוּ: (לז) וַיָּבֵא אֱלֹהִים בְּרַחֲלֵקֶיהָ אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת וַשְׁבָּנָא הַסֹּפֵר וַיֹּואַח בְּרֹאֶסוֹף הַמְזֻכָּר אֲל־חֲזַקְיָהוּ קְרוּעֵי בְגָדִים וַיִּגְדּוּ לוֹ דְבַר־י רַב־שָׁקֵה:

מל"ב יט

(א) וַיְהִי כַשְׂמַלַע הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו וַיִּתְכַס בַּשֶּׁק וַיָּבֵא בַּיִת יְקֹוֹק: (ב) וַיִּשְׁלַח אֶת־אֱלֵיָקִים אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת וַשְׁבָּנָא הַסֹּפֵר וְאֵת זַקְנֵי הַכֹּהֲנִים מִתְּפָסִים בַּשָּׁקִים אֲלֵי־שַׁעֲנֵיהוּ הַנְּבִיא בְּרֹאֲמוּץ: (ג) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר חֲזַקְיָהוּ יוֹסֶ־צָרָה וְתוֹכַחַה וַנֶּאֱצָה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי בָאוּ בְנֵים עַד־מִשְׁבַּר וְכַח אֵין לְלִדָּה: (ד) אוֹלַי יִשְׁמַע יְקֹוֹק אֱלֹהֵיךְ אֲתוֹ כִּלְד־בְּרִי רַב־שָׁקֵה אֲשֶׁר שָׁלַחוּ מֶלֶךְ־אַשּׁוּרָא אֲדַנְנוּ לְחַרֵף אֱלֹהִים חִי וְהוֹלִיכֵם בְּדַבְרֵים אֲשֶׁר שָׁמַע יְקֹוֹק אֱלֹהֵיךְ וְנִשְׂאָת תִּפְלָה בְּעַד הַשְּׂאֲרִית הַנִּמְצָאָה: (ה) וַיָּבֵאוּ עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ אֲלֵי־שַׁעֲנֵיהוּ: (ו) וַיֹּאמֶר לָהֶם יִשְׁעֵיהוּ כֹּה תֹאמְרוּן אֲל־אֲדֹנֵיכֶם כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֲל־תִּירָא מִפְּנֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר גִּדְּפוּ נַעֲרֵי מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֲתִי: (ז) הֲנִנִי נָתַן בּוֹ רוּחַ וְשָׁמַע שְׁמוֹעָה וְשָׁב לְאֶרְצוֹ וְהַפְּלַתִּי בַּחֲרָב בְּאֶרְצוֹ: [...]

(כ) וַיִּשְׁלַח יִשְׁעֵיהוּ בְּרֹאֲמוּץ אֲל־חֲזַקְיָהוּ לֵאמֹר כֹּה־אָמַר יְקֹוֹק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִתְפַּלַּלְתָּ אֵלַי אֲל־סַחֲרָב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר שְׁמַעְתִּי: (כא) זֶה הַדְּבַר אֲשֶׁר־דָּבַר יְקֹוֹק עָלָיו בְּזֶה לָךְ לַעֲגָה לָךְ בְּתוֹלַת בַּת־צִיּוֹן אַחֲרֵיךְ רָאשׁ הַנִּיעָה בַּת יְרוּשָׁלַם: (כב) אֶת־מִי חֲרַפְתָּ וְגִדַּפְתָּ וְעַל־מִי הֲרִימוֹת קוֹל וַתִּשָּׂא מְרוֹם עֵינֶיךָ עַל־קַדּוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: [...]

(לב) לָכוֹ כֹּה־אָמַר יְקֹוֹק אֲל־מֶלֶךְ אַשּׁוּר לֹא יָבֵא אֱלֹהֵי־עִיר הַזֹּאת וְלֹא־יִזְרָה שֵׁם חַץ וְלֹא־יִקְדַּמְנָה מַגֵּן וְלֹא־יִשְׁפֹּךְ עָלֶיהָ סִלְחָה: (לג) בְּדַרְךָ אֲשֶׁר־יָבֵא בָּהּ יָשׁוּב וְאַל־הָעִיר הַזֹּאת לֹא יָבֵא נְאֻם־יְקֹוֹק: (לד) וּגְנֹתַי אֲל־הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעַנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי: (לה) וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיִּצְאֵל מֶלֶךְ־יְקֹוֹק וַיִּזְדַּבְּרֵם אֲשׁוּר מֵאֵה שְׁמוֹנִים וַחֲמִשָּׁה אֲלֶף וַיִּשְׁפִּימוּ בְּבִקְרֹוֹ הַנֶּה כָּל־סַחֲרָיִם מֵתִים: ...

6. ישעיהו כו:כ

לָךְ עֹמֵי בַּא בַּחֲדָרֶיךָ וְסִגְר דְּלַתְךָ בְּעַדְךָ חֲבִי כַמְעַט רָגַע עַד יַעֲבֹר זָעַם:

before You — will You make him the Messiah? Therefore, it was closed.

7. גמ' סנהדרין צד.

...מפני מה כל מם שבאמצע תיבה פתוח וזה סתום? ביקש הקדוש ברוך הוא לעשות חזקיהו משיח וסנחריב גוג ומגוג. אמרה מדת הדין לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך לא עשיתו משיח חזקיהו שעשית לו כל הנסים הללו ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח? לכה נסתתם!

Why is every letter mem that appears in the middle of a word open, while this one is closed? The Holy One, blessed be He, sought to make Chizkiyahu the Messiah and Sanheriv into Gog and Magog. The Attribute of Justice said before the Holy One, blessed be He: Master of the Universe, David king of Israel recited many songs and praises before You, yet You did not make him the Messiah. Chizkiyahu, for whom You performed all these miracles, but who did not recite song

8. דהיי"ב לב

(כב) ויושע יקוק אתיחזקיהו ואתו יושבי ירושלים מיד סנחריב מלך אשור ומיד כל וינהלם מסביב: (כג) ורבים מביאים מנחה ליקוק לירושלים ומגדנות ליחזקיהו מלך יהודה וינשא לעיני כל הגוים מאחריכן:

The Lord saved Chizkiyahu and the inhabitants of Jerusalem from the hand of Sanheriv king of Assyria and from the hand of all others, and He guided them on every side. Many brought offerings to the Lord in Jerusalem and precious gifts to Chizkiyahu king of Judah, and he was exalted in the eyes of all the nations thereafter.

9. יהושפט - דהיי"ב כ'

(טו) ויאמר הקשיבו כליהודה וישבי ירושלים והמלך יהושפט כהאמר יקוק לכם אתם אלתיראו ואלתחתו מפני הקמון הרב הזה כי לא לכם המלחמה כי לאלהים: (טז) מחר רדו עליהם הגם עליכם במעלה הציו ומצאתם אתם בסוף הנחל פני מדבר יראל: (יז) לא לכם להלחם בזאת התיצבו עמדי וראו אתישועת יקוק עמכם יהודה וירושלים אלתיראו ואלתחתו מחר צאו לפניכם ויקוק עמכם: ... (כ) וישכימו בבקר ויצאו למדבר תקוע ובצאתם עמד יהושפט ויאמר שמעוני יהודה וישבי ירושלים האמינו ביקוק אלהיכם ותאמינו האמינו בנביאינו והצליחו:

10. קרי"ס - שמות יד

(יג) ויאמר משה אלהעם אלתיראו התיצבו וראו אתישועת יקוק אשריעשה לכם היום כי אשר ראיתם אתמצרים היום לא תספו לראתם עוד עדעולם: (יד) יקוק ילחם לכם ואתם תחראו: פ (כו) ויאמר יקוק אלמשה נטה אתידך עליהם וישבו המים עלמצרים עלרכבו ועלפרשיו: (כז) ויט משה אתידו עליהם וישב המים לקראתו וינער יקוק אתמצרים בתוף המים: (כח) וישבו המים וכסו אתהרכב ואתהפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לאישאר בהם עדאחד: (כט) ויבני ישראל הלכו ביבשה בתוף המים והמים להם חמה מימינם ומשמאלם: (ל) ויושע יקוק ביום ההוא אתישראל מיד מצרים וירא ישראל אתמצרים מת עלשפת המים: (לא) וירא ישראל אתהיד הגדלה אשר עשה יקוק במצרים וייראו העם אתיקוק ויאמינו ביקוק ובמשה עבדו: פ

11. שמות יז

(ט) ויאמר משה אליהושעל בחרלנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב עלראש הגבעה ומטה האלהים בידי: (י) ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה: (יא) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק:

יקוק אלמשה אלתירא אתו כי בידך נתתי אתו ואתכלעמו ואתארצו ועשית לו כאשר עשית לסיחון מלך האמרי אשר יושב בחשבון: (לה) ויפו אתו ואתבניו ואתכלעמו עדבלתי השאירלו שריד ויירשו אתארצו:

שלל אויב - עי' מל"ב ו: יז-כג

13. אברבנאל מל"ב ו: כב

והוא השיבו האשר שביתת בחרבך ובקשתך אתה מכה, אבל אלה אשר שביתתי אני בכח האלהים אין ראוי להכותם, כ"א לתת לפניהם לאכול ולשלחם.

And he answered him: "Would you strike those whom you captured with your sword and with your bow?" But these, whom I captured through the power of God, it is not fitting to strike them; rather, place food before them and send them away.

14. דברים לג: כט

(כט) אשריך ישראל מי כמוך עם נושע ביקוק מגן עזך ואשריחוב גאותך ויפחשו איביך לך ואתה עלבמותימו תדרך: ס

12. במדבר כא

(כא) וישלח ישראל מלאכים אליסחון מלך האמרי לאמר: (כב) אעברה בארצך לא נטה בשדה ובכרם לא נשתה מי באר בדרך המלך נלך עד אשרינעבר גבלך: (כג) ולאיתו סחון אתישראל עבר בגבלו ויאסף סחון אתכלעמו ויצא לקראת ישראל המדברה ויבא יחצה וינחם בישראל: (כד) ויבהו ישראל לפיחורב ויירש אתארצו מארנו עדנבל עדבני עמון כי עז גבול בני עמון:

(לב) וישלח משה לרגל אתיעזר וילכדו בנתיה ויורש אתהאמרי אשרשם:

(לג) ויפנו ויעלו דרך הבשן ויצא עוג מלךהבשן לקראתם הוא וכלעמו למלחמה אדרעי: (לד) ויאמר